

KVV/7725 _____ DIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY 2

1 Mgr. Miloš Makovský, Ph.D. _____ ✉ milos.makovsky@kaveka.cz _____ 💬 475 283 854 _____ 📍 CS-114/8

Doporučený ročník/semestr _____ 1/LS

Rozsah studijního předmětu _____ 4 h přednáška | 8 h seminář

Způsob zakončení _____ ZÁPOČET, ZKOUŠKA

≡ **Stručná anotace předmětu**

Předmět navazuje na metody a formy výuky, se kterými se studenti seznámili v předchozím semestru. Zaměřuje se podrobněji na průběh vyučovací jednotky, od učitelova pojetí výuky, přes počáteční motivaci až po hodnocení a reflexi ve výtvarné výchově. Jednotlivé kroky studenti analyzují na příkladu vybraného výtvarného zadání, navrhnou jeho alterace a získané poznatky zapojují do svých příprav na souvislou pedagogickou praxi. Důraz je kladen na vědomé zacházení s probíranými tématy a na schopnost jejich praktické aplikace.

Součástí předmětu je také práce s oborově didaktickou literaturou (učebnice a učební texty s platnou schvalovací doložkou MŠMT, starší učebnice, dostupné metodické příručky či pracovní sešity). Cílem je podpořit kompetence studentů v jejím výběru, analýze a používání (při přípravě na výuku i ve výuce).

≡ **Témata**

- 1 _____ Učitelovo pojetí výuky výtvarné výchovy.
- 2 _____ Tvořivost žáka ve výtvarné výchově.
- 3 _____ Motivace ve výtvarné výchově.
- 4 _____ Práce s chybou.
- 5 _____ Hodnocení ve výtvarné výchově.
- 6 _____ Reflexe, sebereflexe učitele.
- 7 _____ Oborově didaktická literatura a její analýza.

≡ **Požadavky pro udělení zápočtu**

- _____ Písemné vypracování referátu k vybranému tématu (1–7). Referát může být zpracován ve dvojici nebo individuálně, rozdělení dle semináře 15. 3. 2025. Zpracování zahrnuje odpovědi na otázky ze studijní opory, výslednou formou je a) prezentace ve formátu .pdf; b) textový koncept ve formátu .doc/.docx, .odt nebo .pdf („výpisky“).
- _____ Představení referátu na setkání 10. 5. 2025 (max. 15 minut na jednu prezentaci + 10 minut diskuse).
- _____ Návrh 3 vyučovacích jednotek pro výtvarnou výchovu na ZŠ, SŠ nebo ZUŠ. Vyučovací jednotky jsou dle možností realizovány v praxi (např. na souvislé pedagogické praxi). Návrh vyučovacích jednotek je min. 1× konzultován s vyučujícím.
- _____ Představení popisu a reflexe navržených vyučovacích jednotek (ve formě prezentace dle vzoru ve formátu .pdf nebo .ppt/.pptx) s fotodokumentací na kolokviálním setkání ve zkuškovém období (termín bude stanoven před začátkem zkuškového období).

≡ **Požadavky pro udělení zkoušky**

- _____ Úspěšné absolvování písemného testu z témat 1–7 (termín bude stanoven před začátkem zkuškového období a spojen s termínem kolokviálního setkání).

Seznam studijních materiálů a pomůcek

□ Povinná literatura

- ____ BRÜCKNEROVÁ, Karla. *Skici ze současné estetické výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5616-9.
- ____ Čtyřka za obrázek hada? Jsou to těžké rány, ve školství se nedá dýchat, říká rodič. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2020, 19. 11. 2018 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/ctyrka-za-obrazek-hada-jsou-to-tezke-rany-ve-skolstvi-se-ned/r~925d584ceb4a11e8a446ac1f6b220ee8/>
- ____ DYTRTOVÁ, Kateřina. *Umění a kultura – oblast RVP*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2006. ISBN 80-7044-761-3.
- ____ DYTRTOVÁ, Kateřina a Martin RAUDENSKÝ. *Ko-text: tvar, zvuk a gesto, tvůrce, učitel a žák*. V Ústí nad Labem: Fakulta umění a designu Univerzity J. E. Purkyně, 2015. ISBN 978-80-7414-920-7.
- ____ JANÍK, Tomáš. Rozvíjející hospitace aneb o poznávání a sdílení v učitelské profesi. In: BASTL, Bohumír a Miroslav LÁVIČKA, ed. *Setkání učitelů matematiky 2014*. Plzeň: Vydavatelský servis, 2014. ISBN 978-80-86843-45-2.
- ____ LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7367-176-X.
- ____ MAKOVSKÝ, Miloš. *Didaktické materiály ve výtvarné výchově na základní škole a jejich role v profesním společenství učitelů*. Ústí nad Labem, 2018. Dizertační práce. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Vedoucí práce doc. Mgr. Jitka Géringová, Ph.D.
- ____ SLAVÍK, Jan. *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8262-9.
- ____ SLAVÍK, Jan, Kateřina DYTRTOVÁ a Marie FULKOVÁ. Konceptová analýza tvořivých úloh jako nástroj učitelské reflexe. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově*. 2010, **55**(3–4), 27–45. ISSN 0031-3815.
- ____ ŠIKULOVÁ, Renata a Lenka HAJEROVÁ MÜLLEROVÁ. *Cvičebnice obecné didaktiky pro studenty učitelství*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 80-704-4365-0.
- ____ ŠTĚPÁNKOVÁ, K. 2013. Jak „zabít“ tvořivost ve výtvarné výchově. *Kultura, umění a výchova*, **1**(1) [cit. 2013-10-03]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=3&clanek=21.
- ____ ŠTĚPÁNKOVÁ, K. 2018. Tvořivost ve výtvarné výchově jako globální narativ. *Kultura, umění a výchova*, **6**(2) [cit. 2018-11-30]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: http://www.kuv.upol.cz/index.php?seo_url=aktualni-cislo&casopis=16&clanek=188.
- ____ *Směrnice náměstka ministra pro vzdělávání ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k postupu a stanoveným podmínkám pro udělování a odnímání schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům a k zařazování učebnic a učebních textů do seznamu učebnic*. Praha: MŠMT ČR, 2013, (č.j. MSMT-34616/2013). Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/file/32170/download/>
- ____ UHL SKŘIVANOVÁ, Věra. *Pojetí vzdělávacích cílů v ČR a Německu, aneb, Umělecko-pedagogická interpretace kurikulárních dokumentů českých a bavorských gymnázií*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-228-4.
- ____ Známkovat hudební, výtvarnou a tělesnou výchovu nedává smysl, shodli se učitelé. *EDUin: Informační centrum o vzdělávání* [online]. Praha: EDUin, c2020, 7. 3. 2019 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/znamkovat-hudebni-vytvarnou-a-telesnou-vychovu-nedava-smysl-shodli-se-ucitele/>

□ Doporučená literatura

- ____ ADAMEC, Jaromír a Pavel ŠAMŠULA. *Průvodce výtvarným uměním II: kapitoly k učebnici dějepisu pro 6. r. ZŠ*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1995. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0359-9.
- ____ BLÁHA, Jaroslav a Pavel ŠAMŠULA. *Průvodce výtvarným uměním III: kapitoly k učebnici dějepisu pro 7. r. ZŠ*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1996. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0386-6.
- ____ BLÁHA, Jaroslav a Jan SLAVÍK. *Průvodce výtvarným uměním V: kapitoly k učebnici dějepisu pro 9. r. ZŠ*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1997. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0432-3.
- ____ CIKÁNOVÁ, Karla. *Tužkou, štětcem nebo myší*. Praha: Aventinum, 1998. ISBN 80-7151-031-9.
- ____ CIKÁNOVÁ, Karla. *Objevujte s námi textil*. Praha: Aventinum, 1996. ISBN 80-85277-85-9.
- ____ CIKÁNOVÁ, Karla. *Malujte si s námi*. Praha: Aventinum, 1993. ISBN 80-7151-468-3.
- ____ CIKÁNOVÁ, Karla. *Kreslete si s námi*. Praha: Aventinum, 1992. ISBN 80-85277-79-4.
- ____ FIŠER, Zbyněk, Vladimír HAVLÍK a Radek HORÁČEK. *Slovem, akcí, obrazem: příspěvek k interdisciplinaritě tvůrčího procesu*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5389-2.
- ____ FULKOVÁ, Marie. *Výtvarná výchova pro 8. a 9. ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-716-8382-5.

- ____ FULKOVÁ, Marie a Marie NOVOTNÁ. *Výtvarná výchova pro 6. a 7. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 1999. ISBN 80-716-8591-7.
- ____ GAVORA, Peter. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-104-9.
- ____ HAZUKOVÁ, Helena. Koncepce výtvarné výchovy a funkční slovník učitele. In: *Rámcový vzdělávací program a výtvarná výchova: Sympozium ČS INSEA, Plzeň, 16.–18. září 2004*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2006, s. 35–44. ISBN 80-7043-504-6.
- ____ LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7367-176-X.
- ____ MAŇÁK, Josef a Dušan KLAPKO, ed. *Učebnice pod lupou*. Brno: Paido, 2006, 124 s. ISBN 80-731-5124-3.
- ____ MAREŠ, Jiří. *Učitelovo pojetí výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1444-X.
- ____ O poznávání a sdílení v profesním společenství. *Didactica Viva* [online]. Brno: Masarykova univerzita, c2020, 3. 4. 2015 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <http://didacticaviva.ped.muni.cz/videoreferaty/profesni-spolecenstvi>
- ____ PAVELKOVÁ, Adéla. *Učebnice v estetické výchově*. Brno, 2010. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce Mgr. Karla Brücknerová, Ph.D.
- ____ PODLIPSKÝ, Rudolf, Jaroslav VANČÁT, Věra UHL SKŘIVANOVÁ a Vladimíra ZIKMUNDOVÁ. *Tvořivost ve výtvarné výchově a její účinky na všeobecné vzdělávání*. Plzeň: ZČU v Plzni, 2017. ISBN 978-80-261-0728-6.
- ____ ROESELOVÁ, Věra. *Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 2004. ISBN 80-902267-2-8.
- ____ ROESELOVÁ, Věra. *Námět ve výtvarné výchově*. Upr. vyd. Praha: Sarah, 1995. 80-238-3744-3.
- ____ ROESELOVÁ, Věra. *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 2000. ISBN 80-902-2673-6.
- ____ ROESELOVÁ, Věra. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1997. ISBN 80-902267-2-8.
- ____ ROESELOVÁ, Věra. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1996. ISBN 80-902267-1-X.
- ____ SLAVÍK, J. a L. BARTOŠOVÁ. Světařily výtvarné výchovy. *Výtvarná výchova*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1994, **34**(2), 21–22. ISSN 1210-3691.
- ____ SLAVÍK, Jan, Jana STARÁ, Klára ULICHNÁ a Petr NAJVAR. *Didaktické kazuistiky v oborech školního vzdělávání* [online]. I. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2018-03-19]. ISBN 978-80-210-8758-3. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/view/950/2970/690-2>
- ____ SLAVÍK, Jan, Jana STARÁ, Klára ULICHNÁ a Petr NAJVAR. *Didaktické kazuistiky v oborech školního vzdělávání* [online]. I. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2018-03-19]. ISBN 978-80-210-8758-3. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/view/950/2970/690-2>
- ____ SLAVÍK, Jan, Jana STARÁ, Klára ULICHNÁ a Petr NAJVAR. *Didaktické kazuistiky v oborech školního vzdělávání* [online]. I. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2018-03-19]. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-210-8758-3. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/view/950/2970/690-2>
- ____ STUCHLÍKOVÁ, Iva, Tomáš JANÍK, Zdeněk BENEŠ, et al. *Oborové didaktiky: vývoj, stav, perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, 465 s. ISBN 978-80-210-7769-0. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.M210-7884-2015.
- ____ ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 1, 2: výtvarná čítanka pro 2.—5. ročník základní školy*. Praha: Práce, 1996. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-208-0380-7.
- ____ ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 3: výtvarná čítanka pro 6. ročník základní školy*. Praha: Práce, 1997. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-208-0429-3.
- ____ ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 4: výtvarná čítanka pro 7. ročník základní školy*. Praha: SPL – Práce, 1999. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-86287-01-7.
- ____ ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 5: výtvarná čítanka od 8. ročníku základní školy a pro víceletá gymnázia*. Praha: SPL – Práce, 2000. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-86287-26-2.
- ____ ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 6: výtvarná čítanka od 9. ročníku základní školy a pro víceletá gymnázia*. Praha: SPL – Práce, 2002. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-86490-20-3.
- ____ ŠAMŠULA, Pavel a Jaromír ADAMEC. *Průvodce výtvarným uměním I: kapitoly k učebnici dějepisu pro 5. r. ZŠ*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1994. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0323-8.
- ____ ŠAMŠULA, Pavel a Jarmila HIRSCHOVÁ. *Průvodce výtvarným uměním IV: kapitoly k učebnici dějepisu pro 8. r. ZŠ*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1994. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0008-5.
- ____ ZHOŘ, Igor. *Výtvarná výchova v projektech I*. Praha: Tobiáš, 1995. ISBN 80-85808-48-X.
- ____ ZHOŘ, Igor. *Výtvarná výchova v projektech II*. Praha: Tobiáš, 1995. ISBN 978-80-7311-98-7.

Veškerá studijní literatura je dostupná ve Vědecké knihovně UJEP či ve studovně Katedry výtvarné kultury PF UJEP, případně je na uvedených odkazech dostupná online.